

กิเลสต่อ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรีสรุทธิธรรมๆ มีรัตนะสอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขๆ ไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศธรรมๆ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม ปัญจวัคคีย์นี้ เทศน์ว่าการจนเป็นพระโสดาบัน อนัตตลักขณสูตร เป็นพระอรหันต์ๆ ยสะอีก ๕๔ องค์ ภิกษุ ๖๐ องค์พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ นั่นคือสังขารธรรม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไ้ พระพุทธศาสนามีรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย ผู้ที่มีอำนาจวาสนาขึ้นมา เขามีอำนาจวาสนาได้นับถือพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนา หัวใจเขาไม่ว่าเหว หัวใจเขามีที่พึ่งที่อาศัยของเขา เขามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีพุทธโประจำหัวใจของตน มีทาน มีศีล มีภาวนา เพื่อเป็นหลักดำรงชีวิตของเขา

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไ้ ถ้าพระพุทธศาสนา ถ้าเป็นทางโลกๆ เขาก็หาอยู่หากินของเขา ทำบุญตักบาตรขึ้นมาเพื่อบุญเพื่อกุศลของตน ถ้ายังเป็นผู้ที่มีศรัทธา ถ้าผู้ไม่มีศรัทธา เขาก็นับถือพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนาเพราะเขาเกิดเป็นมนุษย์ไ้

มนุษย์มีศักยภาพ ทำความดีก็ได้ ทำความชั่วก็ได้ ถ้าทำคุณงามความดีของตนมันก็เป็นบุญเป็นกุศล ถ้าทำความชั่วของตนมันก็เป็นบาปอกุศล

แต่ “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” คนเรามองเห็นกันอย่างไรนั้น เพราะมองเห็นแต่พฤติกรรมภายนอกเขาเท่านั้น

แต่ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริง กรรมเก่ากรรมใหม่ของเขา เขาทำสิ่งใดของเขาเขาเข้าถึงได้มีอำนาจสนามาแบบนั้น ถ้าเขาเป็นบาปเป็นอกุศลขึ้นมา เวลาคนเกิดมาแต่ความทุกข์ ความยากประจำหัวใจของตน ถ้ามีความทุกข์ความยากประจำหัวใจของตน นั้นมันมาจากไหนล่ะ

เวลาในทางโลกนี้ คนเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน สติเสรีภาพเหมือนกัน แต่ความทุกข์ ความยากแตกต่างกัน คนที่เขามีความสุขของเขาๆ มีความสุขของเขาเพราะเขามีสติสัมปชัญญะ เขามีสติของเขา เขามีสติปัญญาของเขา เขารักษาชีวิตของเขาไป เห็นการเกิดการแก่ การเจ็บ การตาย มันเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรื่องธรรมดาของเขา เขาไม่วิตกวิจารณ์ของเขา เขามีหลักการดำรงชีวิตของเขา

แล้วถ้าเราล่ะ

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเห็นภัยในวัฏสงสารมาบวชเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระเป็นนักปฏิบัติ ถ้าเป็นนักปฏิบัติเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาไป เราภูมิใจว่าเราบวชเป็นพระแล้วเราเป็นพระกรรมฐาน เป็นพระปฏิบัติ

เวลาเขาบวชเป็นพระแล้วเขาศึกษาเล่าเรียนของเขา ศึกษาเล่าเรียนของเขาเป็นวิชาความรู้ แต่โดยต้นกำเนิด ต้นกำเนิด ชีวิตนี้มาจากไหน ชีวิตเวลาเกิดขึ้นมา เกิดจากพ่อจากแม่ไป พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูกไป เราเกิดมาเกิดด้วยเวรด้วยกรรมของเราไป ถ้าเกิดด้วยเวรด้วยกรรมของเรา ถ้ามีวาสนาของเราได้นับถือพระพุทธศาสนา ถ้านับถือพระพุทธศาสนา เวลาโตขึ้นมาแล้วเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระเป็นนักรบ จะรบกับใคร

จะรบกับใครนะ จะรบกับกิลีสถอค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตน ถ้าวรบกับกิลีสถอค้นหาความทะยานอยากในใจของตน เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วเรามาบวชพระ บวชพระขึ้นมา ถ้าวบชแล้วก็ต้องมีการศึกษา ถ้ามีการศึกษาเป็นวิชาความรู้ ความรู้ในพระพุทธศาสนา

แต่เราบวชเป็นพระ เราบวชเป็นพระปฏิบัติ เป็นพระปฏิบัติขึ้นมา เราจะศึกษาค้นคว้าจากความเป็นจริง ถ้าศึกษาค้นคว้าจากความเป็นจริง เวลาครูบาอาจารย์ของเราอบรมบ่มเพาะอบรมบ่มเพาะ สิ่งที่เราศึกษามาเป็นธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาของเรา ถ้าเรามีอำนาจวาสนา เราจะฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา

ฟังเทศน์ฯ ฟังเทศน์ฯ ก็อบรมบ่มเพาะหัวใจของตน แล้วถ้าเราฝึกหัดละ ฝึกหัดขึ้นมา เราเริ่มต้นฝึกหัด เราบวชมาแล้วเรามีครูมีอุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์อาจารย์ท่านอบรมบ่มเพาะอย่างไร ก็ฝึกหัดปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ของเราขึ้นมา ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา เราเจอครูบาอาจารย์ที่ดีงาม เป็นครูบาอาจารย์ที่เคยอบรมบ่มเพาะที่ดีงาม

ถ้าเราเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรมของสัตว์ คนเรามันเข้ากันด้วยธาตุ เห็นสิ่งใดแล้วมันพอใจ พอใจสภาพแบบนั้นไง นี่กานในฝูงหงส์ เวลาในฝูงหงส์ เป็นกาน กามันไม่ใช่หงส์

เวลาเป็นหงส์ฯ เราบวชเป็นพระขึ้นมา อุปัชฌาย์อาจารย์ยกเข้าหมู่ ประพฤติปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าครูบาอาจารย์ของเราจะ

ในภาคปริยัติเขาก็มีการศึกษานั้นแหละ ศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก แล้วถ้าศึกษาบาลี ศึกษาบาลีเพื่ออะไร เพื่อเป็นกุญแจไขตู้พระไตรปิฎก เป็นวิชาความรู้ใด วิชาความรู้ศึกษาเรื่องอะไร

เรื่องอวิชา เรื่องพญามารไง เวลาพญามารในหัวใจของตบใจ เวลาธรรมาธิษฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม พญามาร ผจญมารไง เวลาในพระพุทธรูป พระตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปางมารวิชัยชนะมาร เวลาชนะมาร ครอบครองของมาร

เวลาอบรมบ่มเพาะ เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เวลาที่มีสติปัญญา เวลาฝึกหัดเป็นมรรคที่เป็นสติปัญญาไล่ต้อนกิลีสถอค้นหาความทะยานอยาก

เวลากองทัพมารๆ กองทัพมารทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้พ้นจากการประพฤติปฏิบัติอันนั้น นี่กองทัพมารๆ ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปางมารวิชัย เท้าจรดมีอระหวางเท้า อระหวางหัวเข่าจะจิ้มลงสู่แม่พระธรณี

เราได้ทำคุณงามความดีมากมายมหาศาล เวลาพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สิ่งที่ได้ทำมา เวลาทำมา กรวดน้ำต่างๆ แม่พระธรณีเป็นพยาน แม่พระธรณีปีบมวยผม

สิ่งที่ทำมาๆ สิ่งที่เป็นน้ำช้ำพญามารทั้งกองทัพเป็นธรรมาธิษฐาน แต่ความจริงๆ ละ ถ้าความจริงนะ เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะเอาความจริงของเรา เวลาเราเกิดมา เกิดมาจากไหน

เวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติไง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นไง จิตตภาวนาๆ ทำความสงบหัวใจเข้ามาให้ได้ก่อน ถ้าทำความสงบหัวใจขึ้นมาให้ได้ ถ้าจิตสงบแล้วมันจะมีความสุขของตนขึ้นมาบ้าง ถ้าไม่ทำความสงบของใจ อวิชชาคือความไม่รู้ พญามารคือความฟุ้งซ่าน นีวรณธรรม ๕ ทางกันสมาธิ คือทำความสงบของใจ

เวลาใจที่มันทุกข์มันยากขึ้นมา เห็นใหม่ ความคิดเกิดดับๆ เวลาเกิดความคิดขึ้นมา เกิดสัญญาอารมณ์ขึ้นมาในหัวใจของตน สัญญาอารมณ์ขึ้นมาในหัวใจของตน สิ่งที่เป็นดีงาม คนที่มีบุญกุศลเขาคิดแต่เรื่องสิ่งดีงาม เขาจะมีความสุขในหัวใจของตน สิ่งเป็นเวลากิเลสมันปีบมันคั้นขึ้นมามันมีความสุขทุกข์ความยากทั้งนั้นนะ มันไม่พอใจสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ทำสิ่งใดที่มันจะประสบความสำเร็จมากน้อยขนาดไหนมันก็ไม่พอใจของมันไง

กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันล้นฝั่ง มันไหลไม่มีวันจบวันสิ้นอยู่บนหัวใจของเรานั้นแหละ

ถ้ามีสติมีปัญญาขึ้นมา เรายับยั้งของเรา พยายามทำความสงบของใจของเราเข้ามาให้ได้ ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ก็เพื่อกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันสงบตัวลง ไม่ให้กิเลสมันล้นฝั่งไง ถ้ากิเลสมันสงบตัวลง มันพอใจ มันพอใจสิ่งที่เราทำได้ มันพอใจสิ่งที่เรามีของเรา มันพอใจในความเป็นอยู่ของเรา เห็นใหม่ มันสงบตัวลง สงบตัวลงไง

เวลาทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ ถ้าใจสงบระงับเข้ามา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มีคำว่า "จิตสงบไม่มี" เพื่อความสุขความสงบในหัวใจของตน

จิตของเราถ้ามันทุกข์มันยาก กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันล้นฝั่ง ล้นฝั่งด้วยอวิชชา ด้วยพญามาร แล้วเราเอาสิ่งนั้นไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็ทุกข์ มันก็ยาก เห็นไหม

เวลาศึกษาทางภาคปริยัติ ท่องบ่นท่องจำขึ้นมาให้ได้มีวิชามีความรู้ วิชาความรู้ขึ้นมา ก็ให้รู้เท่าทันอวิชชาคือในหัวใจของตน แล้วเวลาศึกษาขึ้นมามีความรู้แล้วมันก็เหมือนทางโลก เขา ถ้าทางโลกเขา วิชาความรู้ของเขานั้นเป็นวิชาชีฟง

นี่ก็ศึกษามาๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทรงจำธรรมวินัย ทรงจำธรรมวินัยก็ทรงจำธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นศาสดา เราก็ศึกษาทรงจำมา ทรงจำมาเป็นวิชาความรู้ วิชาความรู้ไว้เผยแพร่พระพุทธศาสนา ใ้อบรมบ่มเพาะประชาชนชาวพุทธขึ้นมาให้เข้าใจในพระพุทธศาสนา แต่ข้อเท็จจริงละ

เวลานัก นกขุนทอง นกขุนทองมันพูดได้ เวลาเขาฝึกอบรมบ่มเพาะให้มันพูด “แม่จ๋า” พอแม่จ๋า เขาก็ให้มันกินกล้วยๆ นกขุนทองมันจะเข้าใจคำว่า “แม่จ๋า” หรือไม่ แต่มันพูดแม่จ๋าได้นะ

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิชาความรู้ วิชาความรู้เป็นวิชาความรู้ในการทรงจำธรรมวินัย ในทรงจำในภาคปริยัติ ปริยัติมีการศึกษามาแล้ว เขาศึกษามาแล้วให้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ วิชาความรู้มันนั้นนะ เราฝึกหัดขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริง ในหัวใจของตน

ถ้าฝึกหัดขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตน เห็นไหม มันทุกข์มันยากนะ จะทำสิ่งใด มันขัดมันแย้งไปทั้งนั้นนะ มันขัดมันแย้งไปด้วยอวิชชา ขัดแย้งด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เราไม่เคยชนะมันได้ ไม่เคยทำให้มันสงบระงับได้

เวลาสงบระงับเข้ามา เห็นไหม

“ไปฉิวละไปลานเปล่า ไปฉิวละไปลานเปล่า”

เขามีวิชาความรู้ของเขาเหมือนกัน เขาเทศนาว่าการจนมีลูกศิษย์ลูกหา ๕๐๐ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “โบริฐะโบลานเปล่ามาแล้วหรือ โบริฐะโบลานเปล่ากลับแล้วหรือ”

เขาได้สติได้ปัญญาของเขา เขาจะฝึกหัดปฏิบัติ

โบลาน ศึกษาขึ้นมาเขามีวิชาความรู้เทศนาว่าการจนเป็นเกจอาจารย์ใหญ่โต ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “โบลานเปล่า โบลานเปล่า”

นี่ก็เหมือนกัน ที่เราศึกษาๆ มา ศึกษามาเป็นวิชาความรู้ ถ้ามีวิชาความรู้แล้ว ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้ได้ตามข้อเท็จจริงขึ้นมา มันจะเป็นความรู้ที่แจ่มแจ้ง มันมีความรู้ที่วิปัสสนาคืออู้แจ่มแจ้งแทงตลอดกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจของตน มันยังมีมหัสจรรย์

การศึกษารวมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นความมหัศจรรย์นะ พระไตรปิฎก พระไตรปิฎกเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก มีคุณค่าจนมีสมาคมบาลีไวยากรณ์ของโลก มันมีความค่าๆ ใครศึกษาแล้วมันมหัศจรรย์ทั้งนั้นนะ มันแปลกประหลาด ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจทะเลลูปรุโปร่งมาตั้ง ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว มนุษย์เกิดมาจากอะไร มนุษย์เกิดมาได้อย่างไร อยู่ในครรภ์ ๙ เดือน เวลาเกิดมา เกิดมาเป็นคนขึ้นมา ออกมาแล้ว โดยวินัยๆ สิ่งที่มามนุษย์ๆ มามนุษย์ตั้งแต่ตอนไหน มนุษย์ตั้งแต่ในครรภ์หรือตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว เวลาวินัย เวลาตัดสินใจนี้ชัดเจนนเลย

แล้วเวลาธรรมละ

อริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ แล้วใครศึกษา แล้วใครศึกษา ใครค้นคว้า แล้วค้นคว้า ค้นคว้ามามากจากของใคร ถ้าค้นคว้า

เวลาจะปฏิรูปพระพุทธศาสนาๆ

ไม่ต้องปฏิรูป พระพุทธศาสนาทำสังคายนานๆ พระพุทธศาสนายอดเยี่ยม มหัศจรรย์อยู่แล้ว จะสังคายนานๆ สังคายนากิเลสในใจเรานี้แหละ

ถ้าสังคายนากิเลสในหัวใจของตน ทำความสงบของใจของเราให้ได้ ถ้าใจสงบระงับเข้ามาบ้าง ผู้ทำสมาธิได้นะ จะมีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา เพราะเริ่มต้นจากความสุขอย่างนี้ไง

แต่ถ้าความทุกข์ๆ ความทุกข์ ความสงสัย ความเครียด ความกดดันในหัวใจ แล้วศึกษาพระพุทธศาสนา มันก็ศึกษาเข้ามาเพื่อเป็นความจำเท่านั้นนะ

ถ้าเป็นความจริงๆ นะ ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้ามีสติมีปัญญาของตน แล้วน้อมไปเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง เวลาภาวนามยปัญญา มันเกิดขึ้นยิ่งจะมีหัตถ์จรรยนะ

เพราะที่เราศึกษาค้นคว้าๆ ครูบาอาจารย์ที่ศึกษามานะ ท่านศึกษาจนสมองที่อ จนคิดอะไรไม่ออกเลยละ ต้องออกไปพักผ่อน แล้วถ้าสมองมันปลอดโปร่งค่อยมาศึกษาใหม่

แต่เวลาภาวนามยปัญญา มันเกิด วิปัสสนาที่มันเป็นจริงขึ้นมา มันจะเห็นคุณค่า แล้วมันจะเข้าใจธรรมและวินัยในพระพุทธศาสนา เวลาอ่านพระไตรปิฎกไง สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา

เวลาศึกษามา ศึกษาค้นคว้ามานันท์สุตมยปัญญา ปัญญาคือการศึกษาล่าเรียนจินตนาการๆ จินตนาการจนขนาดไหนมันก็เข้าใจธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ เพราะมันจินตนาการไง

เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ทำความสงบของใจให้ได้ก่อน ถ้าใจสงบระงับแล้ว ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ เห็นกิเลสๆ เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา

นี่ขนาดศึกษามาขนาดนั้นแล้วนะ มีความรู้มากมายมหาศาลนะ ทำความสงบของใจก็ไม่ได้นะ พอใจสงบระงับแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่เป็นอีกนะ

นี่เวลามันเป็นๆ มันชัดเลย สุตมยปัญญาระดับนี้ จินตมยปัญญาเป็นอย่างนี้ ภาวนามยปัญญา โอ้ย! มันสำรวจมันกายของมัน มันยังมีหัตถ์จรรย เห็นไหม วิชาความรู้ วิชาความรู้ รู้ในอวิชา อวิชามันคือกิเลส

กิเลสนี้ร้ายกาจนัก เวลากิเลสๆ ถ้าเราภาวนาไม่เป็น กิเลสก็เป็นกิเลส มันเป็นชื่อ แล้วจะรู้จะเห็นมันได้อย่างไร เพราะรู้จักมันไม่ได้ เห็นมันไม่ได้ มันถึงย้ายเราอย่างนี้ไง มันย้ายหัวใจเราจนเราไม่มีทางที่จะหลบจะหลีกเลี่ยงได้อย่างไรจนเลย จำนนไปอย่างนั้นนะ มันเหมือนผู้ใหญ่รังแกเด็ก เด็กมันหนีพ้นไปไหนได้

เด็กทารก เด็กทารกเกิดมา พ่อแม่ถ้าไม่เลี้ยงดูก็ตายหมด จะอยู่ได้อย่างไร เว้นไว้แต่มีใครเอาไปเลี้ยงไปดูเท่านั้นนะ มันจะโตขึ้นมาเองอย่างไร ต้องเลี้ยงดูมันขึ้นมา แล้วคิดดูสิ ผู้ใหญ่ที่ไม่มีเมตตาเลย ย้ายเด็กกะ มันจะไปไหน

หัวใจเราเป็นอย่างนั้น ล้มลุกคลุกคลาน มันจะเผยอหน้าขึ้นมาได้อย่างไร ศึกษาความรู้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาน้อยขนาดไหนก็ช่วยหัวใจของตนเองไม่ได้ ดีแต่ไว้สอนคนอื่นไง

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ นี่ไง ขณะตนก่อนแล้วค่อยจะไปสั่งสอนผู้อื่น

ถ้าขณะตนเอง ขณะกิเลสตี้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตน วิธีการมันฝรั่งพรูออกมาเลย

แต่ที่เราภูมิใจใจ เป็นพระปฏิบัติๆ พระปฏิบัติปฏิบัติอะไร พระกรรมฐานๆ ฐานมันอยู่ที่ไหน ทำความสงบของใจให้ได้มันจะเป็นสมถกรรมฐาน

นี่มันไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานยังไม่เริ่มต้น เริ่มต้นมาจากที่ไหน เวลาถ้าไม่รู้จักกิเลส ไม่เห็นภัยที่ร้ายแรงเรื่องกิเลสตี้นหาความทะยานอยาก

ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติแล้วนะ สิ่งที่สำคัญที่สุดเลย

ทำความสงบของใจให้ได้

ใจที่สงบไม่ได้เพราะเราพ่ายแพ้กิเลสตลอดมา ถ้าวันใดการทำ ความสงบของใจถ้าทำมากน้อยขนาดไหน เวลากิเลสมันรุนแรงขึ้นมา เราต้องรุนแรงกับมัน

เวลาพระปฏิบัติๆ เวลาอดนอนผ่อนอาหาร เวลาต่อต้านกับกิเลสในใจของตน ทุ่มเท ขนาดไหน มันมหัศจรรย์นะ

คนที่ทำได้ๆ ถ้ามันสงบได้ มันต้องสงบได้ แต่สงบบางครั้งมันก็ทำได้ง่าย สงบบางครั้งก็ทำได้ยาก เพราะอะไร เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ทำสมาธิได้เดี๋ยวก็เสื่อมหมดนะ

สิ่งที่ทำสมาธิไม่ได้เลย มันก็ไม่เคยได้พบได้เห็น มันก็เป็นสัญญา เป็นความจำได้หมายรู้ เท่านั้น เป็นจินตนาการ เป็นความนึกคิดของตนขึ้นมา แล้วมันก็เป็นมิจฉา เป็นความให้เห็นผิด เห็นผิดนอกพระพุทธศาสนาไป นี่ธรรมะปฏิรูปๆ คิดเองเออเองทั้งนั้นนะ

ถ้าเป็นจริงๆ เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันยืนยันโดยพุทธะ พุทธะคือความสงบของใจใจ จิตสงบระงับแล้วไง ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาได้มันจะเป็นอำนาจวาสนาของใจดวงนั้นแล้ว

แต่สิ่งที่ทำไม่ได้ เราพ่ายแพ้มาตลอดไป เวลากิเลสมันล่อนะ มันล่อ มันล่อด้วยผลประโยชน์ของมันไง เวลานั้นพรานที่เขาตกปลา เขาตกปลา เวลาเขาจะตกปลาเขาต้องมีเหยื่อ เขามีเหยื่อ เหยื่อเพื่อจะตกปลา ถ้ามีเหยื่อตกปลา เขารอให้ปลาเข้ามากินเหยื่อ ถ้าปลามากินเหยื่อ มันก็กินเบ็ด เบ็ดเกี่ยวปากเลย

สิ่งที่เขาเอามาล่อๆ มันเป็นเหยื่อทั้งนั้น แล้วเวลากิเลสมันล่อไป มันล่อเพราะอะไร เพราะเราไม่รู้ไม่เห็นมันไป

นี่ไง วิชาความรู้ วิชาความรู้เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสัญญา อวิชชาๆ คือความไม่รู้ ความไม่รู้มันก็อหังการ แล้วกิเลสมันล่อ ล่อด้วยเหยื่อ

โมฆบุรุษตายเพราะลาภ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ เห็นเหยื่อ เห็นเหยื่อแล้วก็จับเหยื่อ จับเหยื่อ เบ็ดมันเกี่ยวปาก มันลากไปนั่นนะ นั่นกิเลสมันล่อ

เวลากิเลสมันล่อๆ เราทำสมาธิ เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาแล้ว เวลาปฏิบัติไปแล้วมันบรรลุธรรมได้ง่ายๆ ทั้งนั้นนะ เวลาศึกษาธรรมะแล้วอย่างไรก็ได้

ยิ่งพระกรรมฐานนี้ร้ายกาจนัก อยู่กับครูบาอาจารย์มามันจำได้หมายรู้ มันจำของครูบาอาจารย์มา ถ้ามันอยู่กับครูบาอาจารย์ก็อยู่ในร่องในรอย ออกจากครูบาอาจารย์ไปนั่นสำคัญนัก

เอายี่ห้อไปขายกินกันทั้งนั้นนะ ทองชุบๆ ไร เวลาไปอยู่กับครูบาอาจารย์ก็ไปชุบทอง เวลาทองชุบ เวลาเขาไปใช้สอย โคนเห้งเื่อโคนไคลมันก็ลอก ลอก มันลอกหมดนะ ใ้ทองชุบ เพราะมันชุบมา มันไม่ใช่เป็นความจริง

เราไปอยู่กับครูบาอาจารย์แล้วฝึกหัดปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ทองคำแท้ ทองคำแท้ให้มันถูถูกั๊งขนาดไหนมันก็ไม่มีลอก มันจะชี้ไคลชี้เห้งเื่อขนาดไหน ล้างน้ำจะสะอาดแวววาวเลย เพราะมันของจริง

ของจริงนะ มีสติปัญญาขึ้นมา ทำความสงบของใจของเข้ามาให้ได้ ถ้ากิเลสมันจะล่อขนาดไหน มันล่อขนาดไหน เรามีเท่าทันมันด้วยสติด้วยปัญญาของเรา เราแก้ไขของเราของเราของเรา เห็นไหม

ถ้าเป็นนักปฏิบัติๆ เวลากิเลสมันล่อแล้วมันลวง เวลามันลวงขึ้นมา ศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ถ้าศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ศรัทธาคือความเชื่อ นี่ก็เหมือนกัน เวลามันล่อแล้วมันก็ลวง ลวงให้เราเคลิบเคลิ้มหลงระเร่ไปกับความเห็นอันนั้น ถ้าความเห็นอันนั้นลวงจนเชื่อ

เวลาเขาหลอกเขาลวงกัน เขาหลอกออนไลน์ หลอกลวงนะ มันเชื่อนะ จนตำรวจเข้าไปแก้ไข มันบอกนี่ตำรวจปลอมนะ

ธรรมะจริงๆ ธรรมะของจริงนั้นนะ เจ้าหน้าที่นั้นนะ เขารักษากฎหมายนี้ของจริง ใ้ที่ความเชื่อของเรานั้นนะ นั้นนะกิเลสมันหลอกมันลวง มันลวงจนเชื่อ

ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้ ถ้าจะเอาความจริงๆ ละ

เวลาที่มีความเชื่อในพระพุทธศาสนา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิชาความรู้ วิชาความรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวัภษญาณทำลายอวิชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุ ไร

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับไปธรรมดา”

ต้องมีใหม่

ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ อัญญาโกณฑัญญะองค์เดียวเท่านั้นที่มีดวงตาเห็นธรรม นี่สงฆ์องค์แรกของโลกนี้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาชักชวนญาติโยมทำลายอวิชชาไป เวลาบุพเพนิวาสานุสติญาณระลึกอดีตชาติได้ มันเป็นเรื่องของผลวิภวัญชะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ตั้งแต่พระเวสสันดรไป จตุปปาตญาณอนาคต

อดีตอนาคตไป แล้วมันเกิดจากไหน อดีตอนาคตมันก็เกิดจากจิตนั่นแหละ ถ้าเกิดจากจิตเกิดตามข้อเท็จจริงด้วย สมบูรณ์แบบตามความเป็นจริงด้วย แต่มันไม่ใช่อริยสัจ มันไม่ใช่วิธีการดับทุกข์

เวลาดับทุกข์ ดึงกลับมาเป็นปัจจุบันๆ อาสวักขยญาณทำลายอวิชชานั้นนะ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ ชำระล้างกิเลสสิ้นไปในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสัจจะเป็นความจริง นี่ข้อเท็จจริงไป

ธรรมและวินัยเป็นศาสดา นี่กิริยา คือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ข้อเท็จจริงมันอยู่ที่วิหารธรรม อยู่ที่ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไป “อาณนฺท์ เรวาเอกเณแล้วไม่ใช่หรือ เรวาเอกเฉพาะของเราไป”

ของเราคือขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ข้อเท็จจริงในการเวียนว่ายตายเกิดในวิภวัญชะ ไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย อาสวักขยญาณทำลายอวิชชา ทำลายพญามาร เห็นใหม่ วิชาความรู้ๆ ถ้าเป็นภาวนามยปัญญามันเป็นสัจจะเป็นความจริงที่ชำระล้างกิเลสในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เองโดยชอบ

เทศนาว่าการ เทศนาว่าการผู้ที่มีกัณหปฏิบัติขึ้นมาต้องมีบุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ ผล ๔ มันถึงเป็นข้อเท็จจริง นี่พระกรรมฐาน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรกของโลก เป็นพระป่า ตรัส
รู้อยู่โคนต้นโพธิ์ แล้วกิริยาคือคำสั่งสอน นั้นนะเป็นธรรมและวินัย เป็นวิธีการ วิธีการที่ฝึกหัด
ปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเอาความจริงในหัวใจของตอนนี้ไง ถ้าวิธีฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาในหัวใจของตน
ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา จิตตภาวนาให้เป็นมรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่

แต่เวลาฝึกหัดปฏิบัติไป ถ้าพระกรรมฐาน พระป่าที่ปฏิบัติไม่เป็นนั้นนะ ปฏิบัติไม่เป็น ถ้า
มีครูบาอาจารย์ที่ไม่ใช่เป็นสัจจะความจริง ก็หลอกก็ลวง ก็หลอกไปอย่างนั้นนะ แล้วก็เชื่อตามๆ
กันไปไง

ความเชื่อแกกิลสต๋อไม่ได้ แต่ความจริง กาลามสูตร ไม่เชื่อ

เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ใดก็แล้วแต่ ท่านเทศนาว่าการ เราก็ศึกษามา เราก็ได้ฟัง
เทศน์ครูบาอาจารย์มา เราก็มีสติมีปัญญาไตร่ตรองได้ กาลามสูตร ห้ามเชื่อ แล้วถ้าพิสูจน์ มัน
ต้องพิสูจน์

นี่พิสูจน์ไง เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ให้ทำ ให้ทำ แล้วทำด้วย
นะ ถ้ามีความขัดแย้ง ท่านบอกเลยนะ เอ็งไปเอาความจริงขึ้นมาเลย แล้วถ้าได้สิ่งใด กลับมา
สอนเราด้วย ถ้าเป็นความจริง

มันไม่จริงไง เวลากิเลสมันล่อ มันก็ล่อด้วยเหยื่อ เวลามันลวงนะ มันลวงด้วยความลุ่ม
หลงนะ มันล่อมันลวงแล้วเชื่อตามมันไป

ตามไปตรงไหน เพราะอะไร

เพราะความไม่จริง มันไม่มีความเพียร มันไม่มีความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ
มันไม่มีสติสัมปชัญญะ

สติสัมปชัญญะ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง รสของสติธรรมมันเท่าทันอารมณ์
ความรู้สึกรสของเรา มันเท่าทันกิเลสในใจที่มันใช้อารมณ์มาหลอกลวงเราอีกต่างหาก ถ้ามัน
อารมณ์หลอกเรา มันก็เกิดดับๆ แล้วเราไปลุ่มหลงอะไรกับมัน

ลุ่มหลงเพราะอะไร

เพราะมันจืดมันนิสสัย

แล้วกิเลสมันอยู่ไหนล่ะ

อวิชชามันอยู่ในหัวใจดวงนั้น

ถ้าอวิชชาอยู่ในใจดวงนั้น มันจะล่อขนาดไหน เราก็ไหลตามมันไป เพราะทำความสงบของใจไม่ได้ ถ้าทำความสงบของใจได้ จบ จะล่อจะลวงไปไหน

ลุ่มลูกคลุกคลานมาอย่างนี้ไม่ใช่ภพชาตินี้เท่านั้น ลุ่มลูกคลุกคลานมาก็ภพที่ชาติที่แล้ว แล้วชาติปัจจุบันนี้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา กึ่งกลางพระพุทธศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญในหัวใจหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดปฏิบัติมาด้วยอำนาจวาสนาบารมีของท่าน ท่านถึงวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ให้ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมามีหนทาง ทางเดิน

ถ้าไม่มีหนทาง ทางเดิน เราก็ไปคิดของเราเองไง จินตนาการเองไง จินตนาการเอง กิเลสมันก็เริ่มล่อลวงใจ แล้วโดนล่อลวงแล้วก็ไปตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง ตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองแล้วมันจะจบลงที่ไหนล่ะ มันก็ไปจบลงเอาความว่างเปล่า

ถ้าทำบาปอกุศลมันก็สร้างบาปสร้างกรรมต่อเนื่องไป สร้างคุณงามความดีก็อยู่ในร่องในรอย แต่ก็ยังลั่นแอ่อยู่ด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยากอยู่อย่างนั้นใช่ไหม นี่ไม่มีวาสนา เราก็ไหลตามเขาไป

มีวาสนามันตั้งสติกลับมา ไม่เชื่ออย่างนั้นอีกแล้ว ถ้ามันเชื่อมันต้องเชื่อความปกติสุขในใจสิ ถ้ามันเป็นความปกติในหัวใจของตน อยู่ป่าอยู่เขา อยู่ที่ไหนเป็นชัชฎุมิ ชัชฎุมิที่มันมีเวลา ๒๔ ชั่วโมงเพื่อเราจะฝึกหัด ฝึกหัดค้นคว้าหากิเลสในใจของตน

กิเลสมันล่อมันลวง ล่อลวงแล้วมันก็หลอก หลอกมันก็ผิดวันประกันพรุ่ง แล้วมันก็เหลวไหลไปอยู่ในปัจจุบันนี้ ถ้าเป็นจริงๆ ขึ้นมา ความเหลวไหล ความไม่เอาไหนมันเป็นประโยชน์กับใคร

ความเป็นจริงต่างหาก ความเป็นจริงมันจะเกิดจากความเพียรชอบ มันต้องมีความเพียร
ความวิริยะ ความอุตสาหะ

มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร

คนไม่มีความเพียร ไม่มีความวิริยะ ไม่มีความอุตสาหะ มันจะค้นคว้าหาหัวใจของตนเจอ
ได้อย่างไร ค้นคว้าหาหัวใจของตนไม่เจอก็ทำสมาธิไม่เป็นนั่นไง นั่งสมาธิก็สัปหงกโง่งงอยู่นั่น
แหละ นั่งสมาธิถ้ามันจะมีกำลังขึ้นมา มันก็ส่งออกไปทั้งสิ้น มันไม่เคยเข้าสู่สัจจะความจริงเลย

ถ้ามันเข้าสู่สัจจะความจริงนะ ขณิกสมาธิ มันมีความสุขความสงบมันโดยปกติสุขของ
มัน แต่มันชั่วครึ่งชั่วคราว ถ้าชั่วครึ่งชั่วคราว ทำให้มันบ่อยครั้งเข้าๆ นะ จากขณิกสมาธิเป็น
อุปจารสมาธิ

อุปจารสมาธิคือว่าจิตมันสงบแล้วมีกำลังมากขึ้น อุปจาระคือจิตสงบแล้ว เห็น ยังรับรู้
เสียงได้ ยังรับรู้ผลกระทบได้ เห็นไหม อุปจาระ อุปจาระคือรอบส่วนของจิต แล้วถ้าจิตสงบแล้ว
ถ้าน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันจะไปเริ่มต้นในการฝึกหัด

แต่มันยังทำไม่ได้ มันทำไม่ได้ขึ้นมา เราก็ทำความสงบให้มากขึ้น ทำความสงบให้มาก
ขึ้น จากขณิกสมาธิเป็นพออยู่พอกิน พออยู่พอกินคือมีความปกติสุขไม่ทุกข์ร้อนจนเกินไป

โดยธรรมชาติเวลาเราฝึกหัดปฏิบัติไป พอเราตั้งกติกายขึ้นมาที่ไร กิเลสมันจะปลิ้นจะ
ปลี่ยนขึ้นมา จะล้มล้างให้ได้ จะทำอะไรก็ไม่ได้ จะทำอะไรก็มีแต่ความทุกข์ความยาก เราเกิดมา
ไม่มีวาสนา นี่มันบั่นทอนตลอดเวลา

เราก็พยายามตั้งสติ แล้วพยายามฝึกหัดให้มีกำลังมากขึ้น แล้วทำความสงบของใจเรา
ขึ้นมา ถ้าใจสงบระงับเข้ามานะ ขณิกสมาธิ มันก็สงบระงับมากขึ้นบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะเป็นอุป
จาระ คือความสงบมากขึ้น ความสงบมากขึ้นแล้วมีกำลังมากขึ้น มีกำลังมากขึ้น มันรับรู้อารมณ์
รับรู้ผลกระทบ นี่อุปจาระ เพราะมันมีผลกระทบกับความรับรู้มัน

ถ้ามีผลกระทบกับความรับรู้มัน รู้รู้ในสภาวะของกาย รู้รู้ในอารมณ์กาย มันรู้จักกับ
กายนี้ กายนี้เป็นนามธรรม รู้รู้ด้วยนามธรรม มันพิจารณาด้วยสติด้วยปัญญา กายนี้มันอยู่ได้
อย่างไร กายนี้เติบโตมาได้อย่างไร กายนี้ มันพิจารณาของมันไป

แต่ถ้ามันพิจารณาไม่ได้ มันกำลังไม่ได้ เราก็ทำความเข้าใจให้มากขึ้น มากขึ้น จากขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิเป็นอุปนา อุปนาคือรวมใหญ่ คือสักแต่ว่าปรากฏเลย จิตเป็น เอกเทศ จิตเป็นหนึ่ง จิตไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น ตัวของจิต

ทำไมถึงทำอย่างนั้น

ทำอย่างนี้เพื่อให้จิตมันมีกำลัง ให้จิตมันเป็นเอกเทศ ที่เราเวลามันคายออกม เราโน้มไป เห็นสติปัญญา ๔ มันจะมีกำลังของมัน

ที่ว่า มันไม่เห็นกาย มันไม่เห็นเวทนา มันไม่เห็นจิต ไม่เห็นธรรม เพราะว่าอะไร

อุปจาระคือจิตมันกระทบแล้วมันจับต้นชนปลายไม่ได้ มันมีอยู่ ๒ ประเด็น ประเด็นหนึ่ง คืออำนาจวาสนาบารมีอ่อน อีกประเด็นหนึ่ง กำลังของจิตโดยอริยสัจ โดยสัจจะความจริง มัน ตรวจสอบได้ มันหาเหตุผลได้ ถ้าหาเหตุผลได้ มีการกระทำของเราอย่างไร ถ้าฝึกหัดทำความเข้าใจขึ้นมา นี้โดยฐาน

พระกรรมฐานฯ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันจะเกิดบนจิตใจ

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสอนใจ จิตตภาวนาๆ เวลาจิตที่เวียนว่ายตายเกิดใน วัฏฏะด้วยกรรมของสัตว์ เกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ กำเนิด ๔

ด้วยอำนาจวาสนา จิตนี้หยั่งลงในครรภ์ ในไข่ของแม่ สเปิร์มของพ่อ แล้วเรามาเกิด เกิด โดยพันธุกรรม พันธุกรรมเป็นสายบุญสายกรรม แต่บุญและบาปของเรา เรามาเกิด เวลาเกิด แล้ว เวลาเกิดมาเป็นเรา เวลาเกิดเป็นเรา เราจะฝึกหัดปฏิบัติ เพราะเวลาเกิดเป็นเรา นี้กำเนิด ๔ ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ คือจิตเกิด ปฏิสนธิจิตอุบัติขึ้น

เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ด้วยมีอำนาจวาสนาของเรา เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตตภาวนา มันต้องไปแก้กันจิตนั้น

ที่นี้พอเราเกิดมาเรามีกายกับใจ ใจ พอมีกายกับใจขึ้นมา เราบรรู้ได้ในภพชาตินี้ ในภพ ชาตินี้ตั้งแต่เกิด เกิดขึ้นมาก็แจ้งเกิด นาย ก. เกิดแล้ว พ่อแม่เลี้ยงดูมาจนเติบโตขึ้นมา มีอำนาจ

วาสนามากน้อยขนาดไหน ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา เห็นภัยในวัฏสงสาร เราจะฝึกหัดปฏิบัติ
ขึ้นมา

ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ จิตตภาวนา

จิตตภาวนา เราก็ศึกษาคัมภีร์ของเรา แต่โดยสามัญสำนึก เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมา
พบพระพุทธศาสนา มาบวชพระ เราก็ศึกษาเอาวิชาความรู้ นั้นวิชาความรู้นั้นเป็นภาคปริยัติ
เป็นภาคทางสังคม เป็นภาคทางโลก การศึกษานั้นด้วยสมอง ด้วยสมอง ด้วยความจด ด้วย
ความจำ ด้วยทรงธรรมวินัย นั่นก็เป็นศึกษาอีกอย่างหนึ่งโดยความเกิดเป็นมนุษย์

เราเกิดเป็นมนุษย์ไป นาย ก. ได้เกิดแล้ว โตขึ้นมาได้บวชพระ เป็นพระ ก. พระ ก. บวช
แล้วมีการศึกษาจบ ๙ ประโยค ก็เป็นมหา ก. จบ ๙ ประโยคมีความรู้ นั้นนะวิชานั้นศึกษาจาก
สมอง ศึกษาจากกายกับใจ

ศึกษาจากสมอง สมองคือธาตุ ๔ ใด คือดิน น้ำ ลม ไฟ ใด ธาตุ ๔ มหาภูตรูป แต่มันมีหัวใจ
มีพลังงาน มีไฟฟ้า สิ่งที่คุณคุมการศึกษานั้น การศึกษามันก็ต้องมีพลังงาน คือมีตัวจิตด้วยใจ

กายกับใจๆ ศึกษาไปด้วยกายกับใจนี้ กายกับใจนี้ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าไป แล้วฝึกหัดๆ ฝึกหัดก็รู้หมดแล้ว เข้าใจหมดแล้ว แล้วจะมาฝึกหัดปฏิบัติ
ขึ้นมามันก็เป็นสัญญา

พอเป็นสัญญาขึ้นมา เวลาฝึกหัดปฏิบัติมันก็จะเตะมันก็จะถีบกัน มันจะเตะมันจะถีบคือ
มันจินตนาการมันไป จินตนาการ สมาธิจะเป็นอย่างนั้น ปัญญาจะเป็นอย่างนั้น รู้ทุกอย่าง

เวลาทำไปแล้วมันมีอารมณ์ความรู้สึก นี่คือ ชั้น ๕ คือสิ่งที่ว่าเป็นอุปจารสมาธิ อุปจาร
สมาธิ จิตมันสงบ มันมีผลกระทบคืออารมณ์ความรู้สึก

สิ่งที่ศึกษามา ศึกษาามันก็จินตนาการของมันไปอย่างนั้นแหละ เวลาฝึกหัดปฏิบัติ
เวลาครูบาอาจารย์ของเรา พระกรรมฐานๆ ถ้าความสงบของใจขึ้นมา มันไม่ยอมรับเหตุผล
ขึ้นมา เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ก็ตรึ่กในธรรมแบบเราศึกษาโดยสมองนี่แหละ เราศึกษาโดย
สมองเพราะมีจิตใจ

ถ้าเรามีสติมีปัญญา เรามีสติมีปัญญา สติเท่าทัน เวลาคิดสิ่งใด เรามีสติปัญญาเท่าทันไป อารมณ์ความรู้สึกนั้นด้วยเหตุด้วยผล เพราะเราศึกษามาจนจบ ๙ ประโยค เป็นมหา ก. เทียบเคียงๆ

ธรรมะเหตุและผลมันเห็นอกว่าอยู่แล้ว ถ้ามันเห็นอกว่า อารมณ์ความรู้สึกขึ้นมามันเกิดดับๆ โดยกิเลสตัดหาความทะยานอยากที่กิเลสมันล้นฝั่งนะ กิเลสมันล่อ แล้วมันก็ลวงแล้ว แล้วเราก็ไม่เท่าทันมัน มันก็เป็นอารมณ์ความรู้สึกไปหมดเลย

ถ้าเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา มันล่อมันลวงขนาดไหน มีเหตุมีผลอะไร เป็นธรรมะของใคร ถ้าเป็นของเรา ทำไมเราไม่รู้ไม่เห็นสิ่งใดละ

ถ้าเป็นธรรมะของเรา เรามีสติปัญญามันก็หยุด เพราะธรรมะของเรา

ใช้อารมณ์ความรู้สึกนี้มันเป็นโลก มันเป็นโลก มันเป็นสามัญสำนึกที่เกิดมาเป็นมนุษย์นี่ไง เพราะมนุษย์เกิดมามีกายกับใจใจ ปฏิสนธิจิตอุบัติขึ้น กำเนิด ๔ มีกายกับใจ

แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติตามข้อเท็จจริงใจ ถ้ากิเลสมันล่อขนาดไหน เวลามีการศึกษาขึ้นมา มีสติปัญญาขึ้นมา แล้วถ้าเราทำความเข้าใจไม่ได้ พุทโธก็ไม่มีเหตุมีผล เราก็มีสติปัญญาเท่าทัน นี่ปัญญาอย่างนี้โลกก็ปัญญา ปัญญาโลกคือปัญญาอบรมสมาธิ

จิตสงบหรือไม่ จิตสงบหรือไม่

ถ้าจิตมันสงบระงับของเราขึ้นมา ถ้าจิตเราสงบระงับเข้ามา มันรู้เท่าทัน เพราะมันหยุดคิดใจ

คิดเท่าไรก็ไม่ต้องหยุดคิด การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด

ก็คือปัญญานี้แหละ แต่ปัญญาแบบโลกๆ ใจ เพราะอะไร เพราะเราจะหาจิตของเราใจ เพราะอะไร เพราะจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาจิตที่มันจะพ้นจากวัฏฏะมันก็ต้องตัวมันไ

แต่ถ้าเป็นทางโลกมันเป็นการศึกษา ศึกษาด้วยสถานะของความเป็นมนุษย์ก็เป็นโลกียะ เป็นเรื่องโลกอยู่ที่นี่ เห็นไหม มีสติมีปัญญาวิเคราะห์หิวฉัยธรรมะพระพุทธเจ้าได้ทั้งนั้นนะ แต่มันหยุดไหม

ถ้ามันหยุด นั่นละปัจเจกตั้ง หยุดด้วยจิตของตนไง เพราะจิตมันหยุด จิตมันก็เป็นสิทธิ์ของมันไง เป็นข้อเท็จจริงตัวพลังงานนั้นไง

แต่ถ้าศึกษาทางภาคปริยัติ ศึกษาโดยสมอง ศึกษาด้วยความท่องจำ ใช้สมอง เป็นธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่เวลาจิตมันสงบแล้วถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกิเลส

เห็นกิเลสก็ไม่วู้จักมันนะ เห็นกายนี้แหละ เพราะเห็นกาย เห็นกายโดยโลก เห็นกายโดยทางการแพทย์ ทางกายแพทย์เขาศึกษามาเขาเข้าใจเรื่องเคมี เรื่องเซลล์ในร่างกายร้อยแปดพันเก้า แล้วเวลามันวิบัติ มันขัดข้อง มันเป็นการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็อาศัยยา อาศัยเคมีเข้าไปทำให้มันเป็นปกติ นี่คือการเห็นกายทางโลก

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วมันเห็นกาย มันไม่เห็นกายเหมือนทางการแพทย์ มันเห็นกายโดยทางธรรม

กิเลสมันล่อ แล้วมันก็ลวง แล้วมันก็พลิก แล้วมันก็แปลง

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ จิต จิตมันไม่ผ่านสมอง เห็นไหม

เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ศึกษาทางสมองๆ ศึกษาโดยองค์ความรู้ กายกับใจๆ เกิดมาเป็นคน คนนี้โลกียปัญญา กิเลสมันล่อมันลวงของมันไป ทำความสงบของใจเข้ามา ใจเป็นเอกเทศ อิม

ใจอิมคือใจมันปกติสุข แล้วเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันรู้มันเห็น มันไม่หิวไม่โหยง มันไม่หิวไม่โหยง ไม่หิวไม่โหยง กิเลสมันล่อมันลวงไม่ได้ เพราะมันอิมเต็ม แต่ถ้าไม่มีสัมมาสมาธินะ มันบกมันพร่อง

เวลากิเลสมันล่อมันลวงเพราะอะไร

เพราะเดินจงกรมก็ทุกข์ นั่งสมาธิก็ทุกข์ ใช้ปัญญาอะไรก็ทุกข์

ทุกข์ดี เพราะมันเป็นอริยสังขใจ ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ ทุกข์ดับไป

สมัยพุทธกาลเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพบลูกศิษย์ลูกหา “เธอพอทนอยู่ได้หรือไม่”

การดำรงชีวิตอยู่ ดำรงชีวิตโดยความเป็นทุกข์ ทุกข์เป็นอริยสังข ทุกข์เป็นความจริง การเคี้ยวอาหารก็เป็นกิจกรรมอันหนึ่ง การกลืน การอยู่ การรับประทานอาหาร มันเป็นเรื่องของทุกข์ทั้งนั้น แต่เพราะเราพอใจ เราเห็นแล้วเห็นใหม่ โดยความเป็นมนุษย์ใจ

แล้วยังคุณภาพชีวิตๆ ชีวิตของคนต้องมหัศจรรย์ เพลิดเพลินไปกับมัน นี่ใจ กิเลสมันล่อและมันลวง แล้วก็เชื่อ แล้วก็ทำตามๆ กันไป โดยธรรมชาติใจ

ทุกข์เป็นอริยสังข ทุกข์เป็นความจริง

ถ้าเราเห็นทุกข์ ทุกข์มันเกิดจากอะไร เกิดจากความไม่รู้ เกิดจากต้นเหตุความทะยานอยากใจ

แล้วจะรู้เห็นมันได้อย่างไร

ถ้ามันรู้มันเห็น ใช้ปัญญาอบรมสมาธิโดยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันหยุดคิด ถ้าหยุดคิดแล้ว ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมใจ ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เราฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา

เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสมอง โดยการท่องการจำ มันเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์อยู่แล้ว การศึกษาค้นคว้า เราบวชเป็นพระมาอยู่ครูบาอาจารย์ เห็นอาจารย์ทำสิ่งใด นั่นคือการศึกษา เพราะมันเห็น เห็นเป็นแบบเป็นอย่าง

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำเป็นตัวอย่างเลย การดำรงชีวิตไม่ได้สอนใครเลย แต่ดำรงชีวิตให้เห็น แล้วทำอย่างนี้

เราอยู่ครูบาอาจารย์ เราได้รู้ได้เห็น มันก็เป็นการศึกษา เวลาศึกษาแล้วถ้าจะฝึกหัดละ

ถ้าฝึกหัด เห็นใหม่ กิเลสมันจะล่อขนาดไหนไม่ไปกับมัน จะพุทโธ จะใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จะหาจิตของตน

กิเลสมันจะลวง “มันจะเป็นธรรมะ มันจะบรรลุดุธรรม มันจะเป็นสัมมาสมาธิ”

มันลวงทั้งนั้นนะ เอ็งเชื่อมั่นได้อย่างไร ถ้ามันไม่เชื่อมั่นก็ฝึกหัดให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา นี่ใจ จิตตภาวนา เห็นจิตคือสัมมาสมาธิ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

ถ้าเห็นมีที่ตั้งแห่งการงาน ยกขึ้นทำงานได้ใหม่

นี่สมาธิก็ทำไม่เป็น ให้กิเลสมันลวง พลิกแพลงล่อลวงอยู่ล้นฝั่งอยู่อย่างนั้นนะ แล้วจับต้องสิ่งใดไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน

เวลามันจะเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา ถ้ามันสงบระงับเข้ามาๆ จิตมันเป็นพุทโธ จิต ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ฝึกหัดปฏิบัติชำนาญในวสี ฐานที่ตั้งแห่งการงาน พื้นฐานพื้นฐานรากฐานของจิตของเรา

รากฐานของจิตของเรา ถ้ามันรู้มันเห็น แล้วถ้ามันน้อมไปเห็นสติปัญญาฐาน ๔ นี่การฝึกหัดใช้ปัญญาๆ

ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นได้อย่างไร

สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา แล้วได้แค่นี้ ทำสมาธิไม่เป็น

ทำสมาธิ เขาบอก เดียวปัญญา มันจะเกิดเอง

มันจะเกิดเองมาได้อย่างไร ถ้ามันเกิดเอง ไม่มีใครติดขัด

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น “แก้จิตแก้ยากนะ แก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ”

แต่มันไม่มีใครมีจิตให้แก้ไง มันมีแต่อารมณ์ความรู้สึก เพราะอะไร เพราะมันหยาบ แล้วอารมณ์ความรู้สึก กิเลสมันก็หลอกมันก็ลวง “ครูบาอาจารย์ลำเอียง ครูบาอาจารย์เห็นกับพรรคพวก เวลาเราไม่สนใจเราเลย”

ก็มันไม่มีอะไรให้แก้ มันจะไปสนใจอะไร เวลามันสนใจ สนใจที่ว่า สมถกรรมฐาน ฝึกหัด ใช้ปัญญาๆ ปัญญามันต้องฝึกหัด ฝึกหัดเริ่มต้นวิปัสสนาอ่อนๆ วิปัสสนาอ่อนๆ

เห็นกาย เห็นแล้วมันหลุดไม่หลุดมือ เห็นแล้วมันจับต้องไม่ได้ เห็นแล้วใช้สติปัญญาไม่เท่าทัน เห็นแล้วกิเลสมันลากไป เห็นอย่างไร

เห็นแล้วก็ตื่นเต้น การตื่นเต้น กิเลสมันเขียนเสือให้วัวกลัว มันฝังไว้ในหัวใจ เห็นอะไรไปก็ตื่นเต้นไปกับมันทั้งนั้นนะ

เห็นแล้วก็สติปัญญา เห็นก็คือเห็น ถ้าชำนาญในวสีนะ เห็นแล้วมันคงที่ของมัน ส่วนใหญ่เห็นแล้วไม่คงที่ มันเคลื่อนไหว มันเคลื่อนไหวของมันไป

เห็นคงที่ เห็นคงที่แล้วอุคคหนิमित เวลาแยกส่วนขยายส่วนเป็นวิภาคะ มันต้องแยกส่วนขยายส่วนเพื่อฝึกหัดใช้ปัญญานี้ไง เพื่อให้หัวใจมีสติมีปัญญา เห็นให้หัวใจมีปัญญาในภาคใดทางอันเอก

ทางอันเอก หมายความว่า ถ้าจิตมันเห็นแล้วมันแยกมันแยะส่วนของมัน จากอดีตจะเป็นอนัตตา จากโลกจะเข้าสู่ธรรม

จากที่ความรู้ความเห็นจากการศึกษา การศึกษาโดยสมอง ศึกษาโดยภาคทฤษฎี จำข้อมูลได้ทั้งนั้น นั่นคืออริยสัจของพระพุทธเจ้า แต่เวลาเรารู้เราเห็นขึ้นมา อริยสัจที่มันจะเกิดจากจิต จิตตภาวนาๆ

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ กำเนิด ๔ เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราก็จะเข้าไปสู่จิตของตน จิตตภาวนา จิตที่มันมีสมถกรรมฐานเป็นฐานที่ตั้งแห่งการงาน แล้วชำนาญในวสีในการควบคุมดูแลจิตของเราให้มันคงของเรา ตัวพลังงาน พลังงานนี้เสถียรหรือไม่เสถียร

ถ้าไม่เสถียรคือสมาธิเข้าได้ เข้าไม่ได้ เข้าแล้วรักษาไม่เป็น แล้วรักษาไม่เป็นปกติใจ คือมันไม่เสถียร ถ้าความเสถียร เสถียรจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความชำนาญของตน ด้วยการดูแลรักษาของตน ชำนาญในวสี ชำนาญในวสีจนจิตมันเสถียรของมัน เสถียรของมัน ถ้าน้อมไปเห็นสติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา

สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน การค้นคว้าหาจิตของตน การค้นคว้าหาพื้นฐานในใจของตนโดยข้อเท็จจริงที่มันมีของมันอยู่นะ

“ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม”

ไม่ใช่ จิตมีอยู่โดยดั้งเดิมถ้ายังมีชีวิตอยู่ แต่ถ้าสิ้นชีวิต จิตก็ไม่มี จิตมันก็ไปตามกำเนิด ๔ มันไปตามวิญญูะไปตามเวรตามกรรม แต่เวลาเราเกิดนี้ เราเกิดมา จิตเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะมาเกิดเป็นเรา จิตมีอวิชา มีพญามาร มันถึงมาเกิด ธรรมะมันอยู่ที่ไหน

ธรรมะที่มันจะอยู่ที่การมีสติมีปัญญา มีการฝึกหัด นี่คือธรรมะ คือมาฝึกหัดปฏิบัติธรรม

ศึกษามา ศึกษาในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้น ที่ศึกษามันเป็นโลกีย์ปัญญา ศึกษามาได้พูด ไว้รอด ไว้สอนคนอื่น แต่สอนตัวเองไม่ได้

จะสอนตัวเองได้ ทำความสงบของใจให้ได้ ทำสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน แล้วฝึกหัดปฏิบัติเป็นบุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ ผล ๔ สมบูรณ์แบบ นั้นมันถึงจะเป็นสัจจะเป็นความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรกของโลก เพราะมันเป็นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ ขึ้นมาโดยข้อเท็จจริงไง

พระอานนท์จดจำมาๆ จารึกไว้ เป็นศาสดาของเรานี้ไง แล้วไปศึกษามา ศึกษามันก็ทรงจำๆ ใจ นี่สุดมยปัญญา ปัญญาทางโลกเขา ปัญญาศึกษาโดยสมอง โดยสมองของคนที่เกิดมามีกายกับใจ

แต่พระปฏิบัติๆ ขึ้นมา จะปฏิบัติขึ้นมา มันก็มีกายกับใจเหมือนกัน แต่จะฝึกหัดขึ้นมาโดยสายตรง จะตรงเข้าไปสู่จิตของตน ตรงเข้าไปสู่พุทธะ พุทธะของตัวเอง แล้วพุทธะของตนเองนั้น สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนาโดยข้อเท็จจริง

พระทำสมาธิก็ไม่มี เป็น ทำสมาธิเป็นแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาก็ไม่มี มันถึงไม่เกิดกำเนิดธรรมทายาทไง

ธรรมทายาทๆ มันต้องมีเหตุมีผลขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น ถ้าหัวใจดวงนั้นมีการฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาไง ไม่ให้กิเลสมันล่อด้วยเหยื่อ ด้วยลาภสักการะ ลวง ลวงโดยความหลง หลงว่าลูกศิษย์อาจารย์ยิ่งใหญ่ อาจารย์ยิ่งใหญ่จะประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้

แข็งไม่ปฏิบัติ เอาความรู้มาจากไหน

แก้จิตแก้ยากนะ แล้วจิตที่ยังไม่ได้ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ไม่มีสิ่งใดเป็นเนื้อหนังมังสาของตัวเอง กิเลสไม่เคยสะกิด ไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็น ไม่เคยทำอะไรทั้งนั้น

ทั้งๆ ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่งๆ เจริญในหัวใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา นั่นนะ

เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยนี้เป็นศาสดาศึกษามา ศึกษามาแล้วเราจะเริ่มต้นอย่างไร จะปฏิบัติที่ไหน แล้วปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาอย่างไร มันก็มีคน พระที่มีบุญที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาตามข้อเท็จจริงนั้น ได้สัมปะยุตกับกิเลสในปัจจุบันนี้

แล้ววิธีการๆ ก็นี้ไง ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน วิธีการทำความสงบของใจเข้ามาทำอย่างไร ทำที่ไหน นี่ไง ข้อวัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติของพระกรรมฐาน

หลวงปู่มั่นท่านว่าไง ไข่พวกแข่งหน้าแข่งหลังไง มันทั้งหมดละ โลกเจริญ

ข้อวัตรปฏิบัติคือฝึกหัดควบคุมใจ เครื่องอยู่ของจิต เครื่องอยู่ของใจ แล้วฝึกหัดเพื่อจะรักษา แสวงหาใจของตัวเอง ถ้าแสวงหาใจของตัวเอง นี่ไง เริ่มต้นปฏิบัติก็ปฏิบัติกันตรงนี้ ปฏิบัติ เริ่มต้นปฏิบัติ จิตตภาวนา

เริ่มต้นปฏิบัติขึ้นมาโดยสังคัมทั่วไป อารมณภาวนา ไม่ได้จิตตภาวนา

อารมณภาวนาก็ความรู้สึกไป ความรู้สึกที่เกิดกายกับใจนี้ไง ความรู้สึกของมนุษย์ มนุษย์มีกายกับใจ แต่ศักยภาพของมนุษย์มันสมมุติ ซีวิตจริงตามสมมุติ มีการศึกษา มีความเล่าเรียน มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร ก็แค่นั้นนี่

“จิตส่งออกไม่ได้ อารมณต่างหากส่งออก”

อารมณ์เกิดจากจิต ไม่มีจิตไม่มีอารมณ์ เพราะจิตเกิดถึงมีมนุษย์ จิตเคลื่อนจากร่างกาย นั้น มนุษย์ตาย มนุษย์ไม่มี ฉะนั้น มนุษย์ภาวนาๆ มันก็ภาวนาแค่อารมณ์นี้ไง สิ่งที่เป็นปฏิบัติกันก็ ปฏิบัติด้วยอารมณ์ความรู้สึกเท่านั้นไง แล้วก็อารมณ์นี้ฟาดฟันกัน เพราะทำสมาธิไม่เป็น

ทำสมาธิเป็น จบ อารมณ์เป็นอารมณ์ สมาธิเป็นสมาธิ แต่นั่นมันกายกับใจใจ กายกับใจ โดยจริงตามสมมุติก็ต้องมีอารมณ์นั้นธรรมดา อารมณ์นั้นนะเป็นการสื่อพันธุกรรมของจิต จิต อารมณ์ แล้วเวลาฝึกหัดปฏิบัติก็ฝึกหัดจากอารมณ์นี้ไง เพราะทำสมาธิไม่เป็นไง

ถ้าทำสมาธิเป็น มันก็ตัวจิตใจ แล้วตัวจิตยกขึ้นสู่วิปัสสนาทำอย่างไร

ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนามันถึงเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ไม่ใช่ อารมณ์แล้ว แต่ถ้าสมาธิเสื่อม อารมณ์อีกแล้ว

ธรรมารมณ์ๆ ใจ กาย เวทนา จิต ธรรมารมณ์ พิจารณากาย พิจารณาจิต ถ้าพิจารณาจิต ก็พิจารณาจิต อารมณ์ที่เกิดจากจิต แต่มันไม่ใช่จิต ถ้าเท่าทันมัน เท่าทันมันนะ มันยิ้มๆ ในใจ เลยละ มันเป็นอย่างนี้ๆ ทำไมเมื่อก่อนเราไม่รู้ ไม่รู้ ภาวนาไม่เป็นไง

พอภาวนาเป็นขึ้นมามันรู้ มันรู้ มันจับต้องได้ไง

นี่ไง ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งใดต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ของเธอด้วย เพราะอารมณ์ของเธอทำให้เธอปั่นป่วนนี่ไง

แล้วถ้าไม่มีสติปัญญาเท่าทันมัน กิเลสมันล่อ กิเลสมันลวง อารมณ์นั้นแหละ กิเลสมัน เสียบเข้าไปเลย ตามแต่เจตนิสัยของตัว แล้วก็ไปคร่ำครวญร้องไห้ของตัวคนเดียว แล้วใครทำ นะ ตัวเองคิดเอง ทุกข์เอง เองเอง แล้วก็ร้องไห้เอง ธรรมะพระพุทธรเจ้าไม่ได้บอก

เวลาธรรมะพระพุทธรเจ้าบอกใจ ทำความสงบของใจเข้ามา อารมณ์สงบแล้วเหลืออะไร

อารมณ์ที่มันแบกมันหาม อารมณ์ที่มันทุกข์มันยาก อารมณ์ที่กิเลสมันหลอกมันลวงหายหมดเลย ตัวจิตเด่นชัดเลย พุทธระ

นี่ไง สมาธิเป็นสากล จิตของคนเป็นสากล มันแตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนา นี่ไง เวลาสงบแล้วรู้เห็นสิ่งใด จิตคือจิตคนองมันจะมีกำลังของมันมาก จิตของคนสงบโดยปกติธรรมดา

จิตของคนสงบแล้วยังไม่รู้ตัวเองสงบ มีสติปัญญาฝึกหัดจนเป็น ปัจจัยตั้ง สนุทธิปฏิภาณ รู้ เห็น แล้ว รักษาของเรา ถ้ารักษาของเรา สมถกรรมฐาน เริ่มต้นการฝึกหัดอย่างนี้

ถ้าเริ่มต้นการฝึกหัดอย่างนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรรณารือสัตว์ชน สัตว์หรือหัวใจของสัตว์โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาบรรลุนิพพาน ตรัสรู้ธรรมแล้ว อีก ๔๕ ปี พยายามปรรณารือสัตว์ชนสัตว์ หรือหัวใจของสัตว์โลก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม วิมุตติสุขๆ สิ่งที่ว่าปรรณารือหัวใจของ สัตว์โลก หรือหัวใจของสัตว์โลก ไม่ได้ไปรื้อมนุษย์ทั้งนั้น เอาที่หัวใจ เอาที่จิตตภาวนา เอาที่จิตรู้ เห็นบุคคลคู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔ พอสิ้นกิเลสแล้วจบ สิ่งที้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรรณารือ ปรรณารืออย่างนั้น นี้ภาคปฏิบัติ

เวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ท่านปฏิบัติที่หัวใจดวงนี้ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเวลาสิ้นกิเลสแล้ว ท่านอยู่ด้วยความปกติสุขของท่าน มีแต่ความสุขทั้งนั้นนะ แต่ท่าน ไปอบรมบ่มเพาะขึ้นมาไง เวลาครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมาแล้ว เวลาสิ้นกิเลสแล้วจบ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรรณารือสัตว์ชนสัตว์ หรือหัวใจดวงนั้น แล้วหัวใจ ดวงนั้น สิ่งที้องจากกิเลสต้นหาความทะยานอยาก อยู่โดยอายุขัยเท่าไร มากน้อยแค่ไหน มัน ชัดเจนแจ่มแจ้งในใจของตน รือสัตว์ชนสัตว์ หรือหัวใจของสัตว์โลก

แล้วเวลาเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราจะมีกายกับใจ เราก็มาฝึกหัดกันอยู่ที่นี่ คั่นคว่าหาใจ ของตน ทำความสงบของใจเข้ามา

แต่โดยฝึกหัดปฏิบัติโดยทางโลกเขา เขาปฏิบัติตามอารมณ์ ปฏิบัติที่อารมณ์ ไม่ปฏิบัติที่ จิต ไม่ใช่จิตตภาวนา เป็นอารมณ์ภาวนา เป็นอารมณ์โลก เป็นอารมณ์แบบที่เราศึกษาธรรมะ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยสมถะนั่นละ ด้วยโลก โลกียะ ด้วยปัญญาทางโลก ทำ ความสงบไม่เป็น ทำความสงบของตัวไม่ได้

ถ้าทำความสงบของตัวได้ จากโลก ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ ธรรมารมณ์ จะเป็นธรรม มันจะ เป็นภาวนามยปัญญา คำว่า “ภาวนามยปัญญา” เพราะมันรู้มันเห็นมันชัดเจนของมัน โดยมรรค ๘ งานชอบใจ งานเกิดจากจิต

“อัญญาโกณฑัญญะ รู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

รู้อะไร แล้วบัญญัติด้วยทั้ง ๔ ที่ไม่รู้ ไม่รู้อะไร

จิตตภาวนาใจ จิตตภาวนา จิต สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นจากจิต จิตรู้จิตเห็นธรรมารมณ ถ้าพิจารณาไปมันไตรลักษณ์ไง เกิดกิจจญาณ เกิดสัจจญาณ เกิดวงรอบ ๑๒

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เราก็จะทำอย่างนี้ ทำอย่างนี้ให้เกิดจิตตภาวนา ไม่ใช่สมอง อารมณภาวนา

สมอง อารมณ ศึกษาค้นคว้ามา ศึกษามาเป็นวิชาการ หลวงปู่มั่นท่านบอก การศึกษานั้นให้เก็บใส่สมองลิ้นชักไว้ แล้วอย่าให้มันออกมา แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นมา จิตตภาวนา ค้นคว้าหาจิตของตนให้เจอ ค้นคว้าหาจิตของตนให้เจอ

แล้วจิตอยู่ไหน

จิตนี้เป็นนามธรรม เวลาศึกษาธรรมะ กายกับใจๆ เรื่องร้ายกายรู้ได้ทั้งนั้นนะ แต่ใจอย่างไรวะ ทำความสงบของใจเข้ามา เออ! ใจเป็นอย่างนี้วะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ

กึ่งๆ นะ เพราะอะไร เพราะการฝึกหัดปฏิบัติ กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด ละเอียดสุด อวิชา กิเลสคืออวิชา คือความไม่รู้ การศึกษา การศึกษาคืออวิชา วิชาการ วิชาความรู้ แต่วิชาความรู้เป็นทางโลก มันจะเกิดสัจจะเกิดความจริงขึ้นมาจากภาคปฏิบัติ เกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เป็นวิชาปฏิบัติ วิชากรรมฐาน

แล้ววิชากรรมฐานมันมีอะไรละ

มีกาย มีเวทนา มีจิต มีธรรม

แล้วเวลางานชอบ ชอบอย่างไร เวลางานไม่ชอบละ

งานไม่ชอบมันมีของมันมีอยู่โดยปกติ งานไม่ชอบตลอด เพราะกิเลสมันล่อ แล้วถ้ามันลวงมันเชื่อ เวลาลวงมันเชื่อแล้ว เวลาใครไม่เห็นตามใจของตน ตาขวางเลยนะ เพราะมันลวงจนมันมั่นใจ มันเชื่อของมันว่าสิ่งนั้นถูกต้อง

แล้วเวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป กาลามสูตรๆ มึงไม่ได้คิดบ้างเลยหรือ กาลามสูตร จริงหรือ ใช่หรือ

เวลากิเลสมันลวงไป เวลามันล่อก็ล่อด้วยศถาบรรดาศักดิ์ เวลามันลวงมันก็หน้ามีดตามัวไป แล้วมันก็เชื่อมันในหัวใจของตน แล้วใครติใครเตือนไม่ได้นะ ตาขวางไปตลอด ตัวเองนี่ยิ่งใหญ่ นี่ถ้ากิเลสมันครอบงำ

แต่ถ้าเป็นธรรมนะ แสวงหาครูบาอาจารย์ ข้าพเจ้าปฏิบัติอย่างนี้ๆ มันใช่ถูกต้องหรือไม่ ถ้าถูกต้องชอบธรรม ครูบาอาจารย์ท่านจะสาธุนะ ธรรมทายาทหายาก

เวลาการฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงในหัวใจของตนก็หายาก แต่เราก็ฝึกหัดของเรา เราก็จะทำของเรา เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นี่เป็นอริยทรัพย์ แล้วมีศรัทธามีความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่จะฝึกหัดปฏิบัตินี้ยิ่งยอดเยี่ยม

แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วอย่างนั้นนะ กิเลสมันร้ายนัก กิเลสมันร้ายนัก ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีไปศึกษาค้นคว้ากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปีนะ เวลาทดสอบตัวเอง อดอาหารจนขนร่วง กลั้นลมหายใจสลบ ๓ ครั้ง หลวงปู่มั่นท่านก็สลบ ๓ ครั้งเหมือนกัน ท่านสลบเพราะท่านเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วปฏิบัติสลบไปเลย แต่พื้น พื้นเพราะบุญและบาป

คนมีบุญๆ นะ ธรรมะคุ้มครอง ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ แต่ไหลและไหม้ เพียงแต่มีสิ่ง que กุศลให้ดีขึ้น เพราะไฟคือไฟ น้ำคือน้ำ แต่ด้วยบุญด้วยบาปไป ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้หมดอายุขัยก็สิ้นชีวิตไป สิ้นชีวิตไปด้วยความปกติสุข มีความสุขในใจ

ไ้เราล้างเลสงสัยทั้งนั้น โอกาสของเรามากมายมหาศาล เราพยายามของเรา ตรวจสอบในใจของเรา ปฏิบัติ จิตตภาวนา

ทางโลกเขาอารมณ์ภาวนา อารมณ์นั้นปลิ้นปล้อนกะล่อน แล้วก็กิเลสทั้งหลายและดวง
เชือกนั้นไปอย่างนั้น เห็นแล้วมันสังเวชไง ปลงธรรมสังเวช

ถ้าเราทำ เราทุกข์เรายาก ไซ้ มันทุกข์มันยาก เพราะกิเลสไม่ยอมสงบลง ถ้ากิเลสมันสงบ
ลง สุขแล้ว ก็กิริยาเหมือนกัน เดินจงกรมเหมือนกัน นั่งสมาธิเหมือนกัน แต่เบาตัวเบากาย เดิน
จงกรมเหมือนจะเหาะจะเหินเดินฟ้า นั่งสมาธินี้ลอย ว่างหมด นั่งอยู่ ปิติครอบงำวัฏจักรเลย
มหัศจรรย์ๆ นั้นเป็นกิริยาชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น เพราะเอาจริงเอาจังขึ้นมาต้องเห็นสติปัญญา ๔
ปฏิบัติโดยมคโค ทางอันเอก

หัวใจดวงใดไม่มีมรรค หัวใจดวงนั้นไม่มีผล

มรรคผลอันนั้นทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกิเลสเป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า

สิ่งที่เป็นปิติ เป็นอภิญา เป็นความรู้ความเห็นของจิต อยู่ที่วาสนาของคนมากน้อย
ขนาดไหน

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา ขณะเล็ก ขณะใหญ่นี้ไง เวลาบุคคลคู่ที่ ๔ เวลา
โลกธาตุหวนไหว มันลาวัฏฏะไง ไม่มาอีกแล้ววัฏฏะนี้ เป็นวิวัฏฏะ โลกธาตุนี้ไหวติงหมด นั่นคือ
ขณะของแต่ละองค์มากน้อยขนาดไหน คือบุญและวาสนาของคนี่สร้างสมมาขนาดไหน

แล้วเวลาที่มันจะเป็นจริงเป็นจัง มันเป็นจริงเป็นจังจากความเพียร ถ้าเป็นความเพียร
ชอบ มันเข้าสู่มรรค งานชอบก็เห็นกิเลสต้นหาความทะยานอยาก อารมณ์ภาวนามันสร้างภาพ
ทั้งนั้น สร้างภาพหนึ่ง เราไปฟังแล้วก็อึ้งก็ทึ่ง แต่สำหรับผู้ปฏิบัติเป็นมันสังเวช มันเป็นเรื่องนิยาย
ธรรมะ เอ็งจะเขียนเท่าไรก็ได้ เอ็งจะเอารางวัลโนเบลสาขาวัฒนธรรมไซ้ใหม่ เอ็งจะเอาอะไร สิ่ง
นั้นเอ็งเพื่อเอาเหรียญอันหนึ่งหรือ

แต่ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมามันเกิดภาวนามยปัญญา แล้ว
ภาวนามยปัญญาที่เป็นธรรมจักร ที่จักรมันเคลื่อน

ใจดวงใดไม่มีมรรค ใจดวงนั้นไม่มีผล

จิตตภาวนามันเกิดจากงานชอบ เพียรชอบ ความระลึกรู้ชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ
ความชอบธรรม แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ

การฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ถ้าบุคคลปฏิบัติแล้วบุคคล ๔ คู่โดยสัจจะโดยความจริง มัน
จะเป็นความชอบธรรมในหัวใจดวงนั้น

ถ้าหัวใจดวงนั้น เห็นใหม่ เวลาปฏิบัติโดยสัญญาอารมณ์ กิเลสต่อกิเลสลง ปฏิบัติบูชา
กิเลสแล้วกิเลสลากลงไป เป็นบาปเป็นกรรมอีกต่างหาก

ถ้าเป็นความจริงๆ ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นบุญกุศลนะ เป็นบุญ
กุศลโดยสัมมาทิฐิความถูกต้องชอบธรรม

ถ้ามันเป็นทิฐิ เป็นมิจฉาทิฐิความเห็นผิด ปฏิบัติโดยอารมณ์ ปฏิบัติโดยอุปาทานหมู่
นั้นมันเป็นกิเลสที่มันมีกำลัง

ถ้ามีวาสนา เขามีสติปัญญา กาลามสูตร เขาคืออะไร

ปฏิบัติไปถ้ามันมีสิ่งใดก็คิดสิ่งใดขวาง ปฏิบัติไป เวลาเริ่มต้นปฏิบัติทำความสงบของใจ
ถ้ามันไม่ได้ มันเหมือนเอาหัวชนภูเขา เอาหัวนี้ชนภูเขาไว้ แล้วดันมันไม่ไป แสนทุกข์แสนยาก ถ้า
ปฏิบัติมันเจอมาทั้งนั้นนะ

ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาแล้ว หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเผชิญหน้ากับกิเลสมาทั้งนั้น
แล้วกำจัดมันแต่ละขั้นแต่ละตอนมันใช้กำลัง ใช้สติปัญญาเล็กน้อยขนาดไหน สติ มหาสติ สติ
อัคนิมิตติ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาญาณ มันเป็นขั้นเป็นตอน มันไม่ใช่ปัญญาอันเดียวกันนะ

มรรคๆ มรรคหยาบ มรรคละเอียด มรรคหยาบข้ามรรคละเอียด

พอมันมีอะไรเกิดขึ้นก็คิดว่ามันเป็นจริงเป็นจัง ให้กิเลสมันล่อมันลวงไปหมดละ

ถ้ามีสติปัญญานะ มันตรวจมันสอบของมัน มันพิจารณาของมัน ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา
ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ ขณะ มหัศจรรย์ เพราะมันเข้าใจไป ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ
วิธีการดับทุกข์ อริยสัจ อ้อ! จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ

การฝึกหัดปฏิบัติก็หาจิตของตนที่จิตกำเนิด ๔ แล้วเป็นเราปัจจุบันนี้แต่หาจิตไม่เจอ

หาจิตเจอ จิตที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาแล้วเวลามันเป็นสัจจะเป็นความจริง จิตนี้ก็ล้นออกมา
จากอริยสัจ นิโรธ ดับหมดโดยสัจจะ

ไม่ใช่ดับไม่มีนะ ดับมี ดับโดยกิเลสขาด แต่พุทธะแวววาว ถึงที่สุดแล้วทำลายภวาสวะ
ทำลายภพ ไม่มี จบหมด ไม่มีสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น มีแต่วิหารธรรม มี ธัมโม มัคโค ธัมโม อันเอกในหัวใจ
ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น เอวัง